

I. ÉVFOLYAM.
40. SZÁM.
1883.

VÉGVIDÉK.

PANCSOVA.
Vasárnap.
DECZEMB. 30.

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZMIVELŐDÉSI HETILAP.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Előfizetési ár:
Egész évre 5 ft. Vidékre 5 ft. 50 kr.
Fél .. 2 .. 50 kr. .. 2 .. 75 ..
Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jabukai utca: 121.
Ide küldendők a lap szellemi és anyagi részét illető minden közlemények.

HIRDETÉSEK DIJJA:
Három hasábos petítor 6 kr. Nyilttéri három hasábos petítor 10 kr.
Bélyegdíj külön minden hirdetésért 30 kr.

Felhívás a „Végvidék“ pártolására!

Az új évvel, hogy lapunk pályafutásának negyedik évtizedébe lép, bizalommal kérjük a n. é. közönséget vállalatunk állhatatos anyagi, szellemi és erkölcsi támogatására. A mint eddig nem kereste a lármas hírlót, ezután sem törekszik zajos hatásra. De azért minden mellékes érdek nélkül egész lélekkel érdeklődik minden iránt, a mi a nemzeti szellem és műveltségnek vidékünkön való terjedésére befolyással van; lelkiismeretesen hozzászól minden ez irányban felmerülő kérdéshez és — a mennyire eszmekörének és véleményének szabott határok megengedik — határozott állást foglal az ez irányú eszmékhez és ügyekhez fűződő mozgalmak közepett. Azaz nem tagadja meg eddigi elveit, szellemét és modorát. Beosztása, tartalmi köre is általánosságban az eddigi marad.

Pancsova, 1883. decz. 30-án.

A „Végvidék“ szerkesztősége.

1883 végén.

— Az emberi elme mesterségesen kipécezi a végtelen idők bejárt és belátható határait, mesgyedombokkal jelöli meg, hogy véges felfogásához alkalmazza és szemléltetve tegye.

Ennek gyakorlati értelme mellett megvan az a szellemi és erkölcsi nyeresége is,

Szépirodalmi csarnok.

Szilveszterestén.

Künn zúg zimankós fergeteg.
Nyargalva felsikongat.
Úteát kavarja és vadul
Csapkodja ablakunkat:
Édes, ne rettegj oly igen;
Jer ülj le az ölemre.
— A kandalónk süt melegen —
És tedd szíved szívemre.

Édes, ne rettegj oly igen;
Künn a világba harez van,
Csúnyán küzd önzés, hiúság.
S győz vagy sanylik kudarezban.
Haj, mégis sokszor győz, mi gaz...
Jer, tedd szíved szívemre,
Maradjon nyugodt s mindig az.
Szívünknek hő szerelme.

Oh vajmi sokszor győz a gaz.
És szenved az igazság:
Szépet, nemest sárral dobál
A butaság, a gabszág.
És így halad év év után...
Jer tedd szíved szívemre,
Lobogjon tisztán, igazán
Szívünknek hő szerelme.

És így halad év év után:
Lám egy épen lejár ma.

hogy az emberiség, a nemzetek, az egyesek belebotolva ilyen mesterségesen felállított mesgyekőbe, körül és visszatekintenek, szemlélnék, vizsgálják, a meghaladt út nyomai nagy körvonalaiban tűnnek fel előttük: s ha helyes irányban találják, keblök tiszta és zavartalan örömben buzdul fel, mert nem érzik már egyszersmind porát és töviseit is; ha pedig azt látják, hogy eltévedtek, elcsüggednek tán, de legalább magukba szállnak, okulkának s az okulásból új erőt merítenek.

Az 1883. év rendkívül gazdag nagyfontosságú és nagyérdékű eseményekben. Hazánkban az emberi természetnek oly jelenetei játszódtak le, a melynek csak századokban egyszer egyszer szoktak az emberi szem elé kerülni. Elbűvölt századok sötét szellemei jöttek kísértetni, s úgy látszott akkor az izgalom ama napjában, mintha egészen otthonosak volnának már s a mai kor fia állandó czimboraságba léptek volna velök: de ha ma nézünk végig a jeleneteken, a melyek a Tisza mellett, Zalában, a biborosok padjain stb. lefolytak, azoknak természetesebb rugóit minden körülmeiyét: nem mondhatunk semmit, hogy a magyar így amúgy, a magyar igazság erre arra, Magyarország ez s az... sőt, ha összes jelenségeikben ítéljük meg e mozgalmakat, lefolyások körülményei egészen inkább dicséretére válnak alkotmányos országunknak.

Mert bizony, ha még hozzávesszük némely megyék s testvérországok indulatai nyilvánulásait, adáz ostromait: hazánk ez évben mindenkép igen súlyos megpróbáltatásoknak

És jön a másik, vetve már
Előre titkos árnya.
Vajon minő lesz, mit hozand?...
Jer, tedd szíved szívemre,
Idő szerint nem változand
Szívünknek hő szerelme!

Vajon minő lesz, mit hozand?
Az ész jósolni nem mer:
Jön-e idő, oly szép idő,
Hogy ember lesz az ember?
Hogy győz igazság, szeretet...
Jer tedd szíved szívemre,
Ne hagyja soha e hitet
Szívünknek hő szerelme!

Vidéki Iván.

Fellegi úr.

Dickens angol eredetije után.
(vége.)

„Reményem, hogy állításomat logikailag is bebizonyítottam?“ mondá Horácus kérdőleg.
„Kétség kívül“ erősítette ismét Karányi. „Kérdés se férhet már hozzá!“
„Lehetséges“ mondá Adorján. „Csak nem bírtam mindjárt felfogni.“
„Én még most sem értem,“ gondolá a fűszerárus.
„Minő esodálatos esze van,“ sugta Kelemenné leányainak, mikor visszavonultak.
„Óh, pompás ember ő!“ mondá a két fiatal

volt kitéve, a melyekből azonban szemmel láthatóan megerősödve kelt ki az ország s megizmósodva a nemzeti test.

Szinte vétkezes kishitűség volna, ha az utóbbi, a nemzeti test gyarapodása tekintetében épen mi csüggednénk el, a kik közvetlen tanúi vagyunk a csángó telepítési ügy fejlődésének.

Ha most szemléljük a telepítési helyeken lobogó tüzhelyek körül csoportosult megelégedett arcokat, a hertelendy és nagygyörgyfalvi otthonias pitvarokat, szinte kedvünk jön azt mondani: minden úgy történt jól, a hogy történt. Ha akkoridőben hirtelen, lázas mozgalom nem támad a társadalom erőiben s egyszerűen fel nem pakkoljuk a hazába robogó vonatra azokat a csángó csoportokat, ki tudja sok minden egyéb ügygyel bajjal elfoglalt s elfogulva tartott államunk mikor szánja rá magát a künn koresosodó nemzeti elemek betelepítésére. A mi ez ügygyel kapcsolatban nyugtalanító, bosszantó volt, azt most már elfeledtetik a szerenés fejlődés örvendetes jelenségei!

S a nemzeti gyarapodás örvendetes jelének tartjuk azt az élénken lüktető kibékülési hajlamot is, a mely városunk azon körüli részéről nyilvánul, a kik már jó ideje egészen távol tartották magokat a közügytől. Igaz, hogy még nem vette azt az irányt, a mely egy föltétlenül és állandóan üdvös állapot létesítésére garantiát nyújtana, de hisszük és bizunk benne, hogy a kibékülés óhajtott és egyedül üdvös alakjában való létrejöttére mindkét felől mindent elkövetnek azok, a kiknek viselkedésén az ügy fejlődése múlik, a kik-

hölgy. „Valóban gazdag élettapasztalata lehet.“

Mikor asztal után magokra maradtak a férfiak, esend állt be, miközben mindnyájan mély gondolatokba látszóttak merülni, mintha Horácus mély spekulációja egészen megrendítette volna őket. Karányi, ki el volt tökélye kikutatni, kicsoda micsoda tulajdonkép Fellegi, először szakította meg a esendet.

„Engedelmet, uram“ kérdé, „nem a jogot tanulta-ön? Valamikor én is jogásznak készültem, s még most is benső ismeretségben vagyok a magyar bírói kar néhány legtekintélyesebb tagjával.“

„Nem — nem!“ válaszolt Horácus kissé habozva; „nem egészen.“

„Mindamellett nagyon esalódnám, ha ön nem érintkezett volna már sokat jogtudósokkal?“

„Mindenesetre, ifjúságom első évei óta folyton köztök élek.“

Karányi most már biztosra vette sejtelmét. Fellegi fiatal, leendő ügyvéd volt.

„Én nem szeretnék ügyvéd lenni,“ mondá Tíhi, ki most nyitotta szóra először ajkát. Szerette volna, ha valaki figyelembe részesíti megjegyzését, ami azonban nem történt meg.

„Én nem ökleldözdném folyton a sok paraszt emberrel,“ merte Tíhi hozzátenni.

„Tíhi: kérlek, ne tedd magad neveltségessé“ vevé fel a szót apja. „Hallgass, tanulj a hallottakból, s ne ejts folyton- folyvást ilyen izetlen megjegyzéseket.“

„Igen, igen, apám“ válaszolt a szerenésetlen Tíhi, a ki öt óra óta (most nyolczra járt az idő),

nek állandó érdeme lesz, ha kedvező, de a kik felelősek lesznek azért is, ha kedvezőtlen fordulatot vesz. Szükséges pedig, hogy még idejében kövessenek el mindent, nehogy a legközelebbi bizottsági választási aktus új és még merevőbb ellentétes pártalakulást szüljön.

Ez úgy szerencsés fordulatába vetett jó reménnyel kezdjük meg az újévet s tőle várjuk társadalmi testünk ifjú erőiben s nemesebb irányban való felzsendülését is.

Kívánunk elfogulatlan, nemes éleslátást, bátor erőt és bizalmat azoknak, a kiktől ez irányban üdvös működést várunk!

Prosit!

A pinezér már hetek óta különös, hogy úgy mondjam, kenetteljes leereszkedéssel nyit előttem ajtót. A fodrászsegéd haresaszája visszavonul füle tövéig, ha csak rávetem a szememet. A kéményseprő engedelmet kér, hogy bepiszkolja koromsőpredékkel a házat. A eseléd sürog-forog, mintha háta megett állana a tatár. — Hisz közeledik az újév, a maga Janus-arczával, s el kell feleltetniük a hosszú év hibáinak lajstromát. — Hisz a szürke piczulák, huszasok, ezüst forintosok csillogó rendjei integetnek által azon a sövényen, mely a folyó évet s a jövőt elválasztja.

Igen bizony, az idő kerek megint egyet zökent az életűt eltaposott kátyúiban. Szinte hallszik, hogy csikorog a kerékagy az elszáradt tengely körül, melyre egy kis henőcs csakugyan ráfér ismét. Félő volt, hogy a tengely a sok socialistikus olajtól nem hogy jobban forogna, hanem lángot fogna s az egész kocsialkotmányt békés döcögése közt felperzselné . . . .

Mit hoz a 84-ki év? Ezt kérdezi király, miniszter, és szegény ember. Mert hát a saísi fátyol titkát nem lebbentette meg egyikök sem, s a legjobb diplomata se fordíthatja más irányba a csillagokban megírt végzet folyamatát.

Hiába tagadjuk, az újév mindig bizonyos kelletlen érzést kelt mindnyájunkban. Elgondoljuk, a jót, mi megesezt a múltban, s melyet féltünk a jövőre nézve, — megsíratjuk a vesztett javakat, melyeknél még több vész el gyakorta az újban. Az emberi lélek már gyengeségénél fogva is pessimismusra hajlik ilyenkor, s csak a tengődő léhaság vagy üresfejű indolencia járja újév napján is egykedvűen a bolondját.

S mégis — ha úgy vesszük a dolgokat, amint vannak, külsőség az egész. Miért tartunk vizsgálatot a bíró szigorúságával lelkiismeretünk egy évi történetében épen újév napján. A világ nem veszítene semmit, ha a jövő év akár február elsején, akár júliusban kezdődne. Legjobb volna persze, ha évenként 365 szőr volna

mikor anyjától egy darab marhahúst kért, egy árva szót sem szölt még.

„Ne bánd, Tíhi“ mondá a jólelkű Lapos, „én is abban a nézetben vagyok. Százszor kedvesebb előttem a kötény, melyet boltomban viselek.“

Kelemen nagyot köhögött, de Lapos csak folytatta:

„Mert ha valaki nem tiszteli a maga mesteriségét —“ A köhögés tiszteres erővel ismétlődött, s nem is szűnt meg előbb, míg a szerencsétlenség okozója teljesen el nem felelté mondókáját.

„Fellegi úr,“ kezdé Karányi, ismét felvéve kutatásainak elejtett fonálát, „ismeri tán Erényi ő méltóságát?“

„Küldtem neki egyszer egy kártyát, s ő is megküldte a magáét. Azóta volt alkalom neki igen nagy szolgálatot tenni“ viszonzá Horác küssé elhalaványulva — nyilván, mert már is sokat árult el.

„Őn nagyon szerencsés embernek mondható, ha csakugyan volt alkalma e tekintélyes embert maga iránt lekötöztetni.“ Jegyzé meg Karányi a legmélyebb tisztelet hangján.

„Igazán nem tudom megmondani, kicsoda,“ sugá Karányi a háziúrnak, mikor Horácot a hölgyek szobájába kísérték: „annyi azonban tény, hogy jogtudós, nevezetes ember és előkelő összeköttetései vannak.“

„Kétség kívül, — hogyne?“ viszonzá Kelemen úr.

Az est rendkívül kellemesen telt el. Lapos bácsi elszenderedett, Kelemen ez által megszaba-

újév napja. — Legalább ugyanannyiszor térnénk magunkba elkövetett gyengeségeink lelkiismeretes megbíráására, s legalább szaporodnánk a — pour boire!

Spectator.

HELYI HIREK.

* **Boldog ujesztendőt** kívánunk olvasóinknak! Hozza meg az új év tiszta vágyaik teljesítését, nemes törekvéseik sikerét s halmozza el minden testi és lelki jóval azokat, a kik minden viszonyok közt őszintén buzognak ember-es honfitársaik jóvoltáért!

* **A karácsonyi ünnepek** az áhitat és tiszta öröm vegyes érzelmei közt zavartalanul folytak le, az utczák ünnepélyes hangulatát csak a karácsonyi pásztorok körmenetei tették élénkké, a kik közt ez idén új alakokat is láttunk. A csángó pásztorok-ét, farkos, bundás alakokat, kik bibliás mókával mutatták be s őszinteséggel a magyar karácsonyi mysteriumokat.

† **Kreuzinger Mari** asszony, Kreuzinger Ferenc úrnak, a „Pancsovaer Volksbank“ köztisztelőben álló iroda főnökének neje és Wittig-schlager városkapitány úr leánya, f. h. 25-én, karácsonyesti 5 órákai hosszas, kínos szenvedés után élte 30-ik évében meghalt. Temetése 26-án ment végbe a közönség nagyszámu és őszinte részvétel mellett. Nyugodjék békével!

* **Az 1885. orsz. kiállítás helyibizottsága** ma d. e. 11 órákai ülést tart, hogy a felelt tanácskozzék, mi módon kellene a kiállítás iránt nagyobb érdeklőséget kelteni, mert eddig csak igen csekély számu jelentkezések történtek. Ennek különben egyik főoka abban van, hogy a helyibizottság későn lett megalakítva, illetőleg a jelentkezési határidő (decz. 31-e) igen rövid. Ajánljuk figyelmebe ez ügyet városunk iparosainak, mozogjanak ők is, mert hiszen a bizottság az ő élénk érdeklődésük nélkül nem működhetik sikeresen.

* **A Weifertbeli kaszinó** létesítésére a héten tán mégis történik már biztos kezdeményezés. Ideje is volna, hogy azok, a kik hivatják ezt az ügyet vezetni, már egyszer nyit és gyors lépést tegyenek, hiszen tudhatják, városunkban a legparányibb ügynél is mindig mennyi kicsinyes érdek és ostoba hiúság áskálódik. A „Leseverein“ már döntött a maga részéről: az új évvel bezárja ajtóit, szívesen áll össze a rajta kívül álló elemekkel, nevet cserél, a hol szükséges alapszabályokat s készséggel olvad bele természetesen alaptevő faktorként egy új, erősebb egyesülethe. Nincs hát egyéb hátra, mint egy általános értekezletet hívni össze, a mely a „Leseverein“ választmányából s az ügyiránt érdeklődőkkel összeülve megbeszéli és megveti az egyesület megalakulásának alapját és módozatait.

* **A német férfi dalegyesület** a holnaputáni szilveszterestén alapító ünnepélyt ül, fennállásának 20 éves emlékülennepét; megüli pedig egy igen változatos programmal díszekvő hangversenyyel. Megnyitótul az egyesület Becker „Festgesang zur Stiftungsfestfeier“ ez. férfikarát éneklé; utána 2. ünnepi beszédet mond Schmidt Bruno úr.

dult félelmetől, s ennek folytán a lehető legbeszédesebb és legkedvesebb volt. Trézi egy divatos salondarabot. Fellegi mondása szerint, mesterileg eljátszott, s mindketten Adorjannal egyetemben számtalan tereztet énekeltek, mintán azon tapasztalásra jutottak, hogy hangjaik legszebb összhangban vannak. Persze mindhárman az első hangot énekeltek, s Horác nem csak hogy zenei hallással épséggel nem dicsekedhetett, de egyetlen hangjegyet sem ismert. Mindamellert gyönyörűen múlt el az idő, s jó tizenkettőre járt az óra, mikor Horác gyászlovát elővezetté. Előbb azonban szentül meg kellett fogadnia, hogy jövő vasárnap ismétli látogatását.

„De Fellegi úr tán holnap este is velünk akar tartani?“ mondá a ház asszonya.

Horác hálálkodva igéré, hogy este pontosan meg fog jelenni a 21 számu páholyban.

„A délelőttől nem akarjuk megfosztani“ mondá Teréz elragadó hangon. „Mamával vásárlásokat fogunk tenni, s olyankor, tudom, nem kellemes az uraknak társaságunk.“

Fellegi újra meghajította magát, s kijelenté, hogy igen, igen szeretné a nap minden óráját a hölgyekkel tölteni, de délelőtt fontos ügyei és teendői vannak. Karányi jelentős pillantásokat vetett Kelemenre. „Akkor vannak a törvényszéki tárgyalások“ suttogá.

Másnap délelőtt 12 órákai már ott állt Kelemenék háza előtt a „phaeton“, várva a ház urnőjét és a fiatal hölgyeket. — Egy barátjánál szándékoztak ebédelni s színházi toilette-jöket elvégezni, előbb azonban számos boltot meglátogatni és mindentelét vásárolni. A hölgyek azzal

Egyéb darabjai: 3. „Oh Thäler weit, oh Höhen“ vegyeskar Mendelssohntól 4. „Nächtlicher Gruss“ tenorsolo dongókarral Storehtól; a solot éneklé Randl Ferencz úr. 5. „Frei nach Schiller“ vig quadrille orkeszterkísérettel. 6. „Normanns-sang“ Kücentől, éneklé a dalegyesület. — A hangverseny a „Trombitás“ban lesz. Kívánjuk, hogy a szép és ritka alkalom megtöltse egészen ünneplő közönséggel, melynek a derék egyesület 20 év óta annyi kellemes estét és egyéb nemesen vidám alkalmat szerzett! Megérdemli az ünneplést különösen a magyar közönségtől is, mert e solidszellemtű egyesületet eleitől őszinte hazafias érzelem hatotta át.

* **A helyb. vöröskeresztgyuleti fiók** a jövő hó vége felé tartja meg szokott évi táncmulatságát a „Trombita“ termében. Rendezésére az egylet városunk java fiatalágát kéri föl s — mint rendesen — remélhetőleg az idén is szép sikerrel fog lefolyni.

* **A Messer-Pflug-féle sajtópernek** f. h. 28-ára hirdetett törvényszéki tárgyalása ismét elnapoltatott. Hogy ez tán is mikor fog megtartatni, azt csak ottfenn a mennybéli véghetetlen kegyelmit bíró tudja.

* **A karácsonyi vásár** az idén, egy-két üzletágot leszámítva, rendkívül jól sikerült, tökéletesen megfelel az üzletemberek várakozásának. Nemesak a nagy fogyasztásra szánt közönségségek árak örvendettek jó keletnek, hanem a drágább árú is, a melyekből az idén több kelt el, mint évek óta.

* **Perles Lipót**-nak lapunk hirdetési rovatában közölt végeladási hirdetményét a czikknek gazdag választékánál és olesóságánál fogva ajánljuk a közönség figyelmebe.

VIDÉKRŐL.

Temesmegye tisztújítása a következők megválasztásával ment végbe: ifj. Ormós Zsigm. főispán. Dobó László főjegyző; árvászéki elnök: Deschán Achill, főügyész: Kalmár Lajos, főorvos: dr. Breuer Armin, főpénztárnok: Benitzky Sándor; főszámvevő: Odor Samu; szolgabírákká: Kovácsics Gyula, Ujváry Kálmán, Hollósy József, Kabdebo Gergely, Muntján Gyula, Kabdebo Ferencz, Bessenyei Ferencz, Pálffy Elemér, Csapó Géza, Osztóics Péter, Lázár Szilárd; szolgabírói segéd-ekké: Rácz Sándor, Horváth István, Szabó Ödön, Schäffer Béla, Unger József, Ferenczy Lajos, Baróthy Ferencz, Hollósy István, Szóts Lajos, Zsivkovits Ferencz, Jeszenszky János; első aljegyző: Mayer Károly, másod aljegyző: Kisfaludy Miklós, harmadik aljegyző: Trost József, negyedik aljegyző: Molnár László; alszámvevők: Hidegkuty József, Novák Péter, Keresztes Antal, Számvevő-segédkekké: Zsurma Pál, Sallay Jenő választattak.

UJDONSÁGOK.

† **Ifj. gróf Ráday Gedeon** f. h. 26-án Bécsben meghalt. A múlt télen kezdtek mutatkozni szörnyű betegségének; a nyelvráknak jelei. Magának sejtelve se volt reménytelen állapotáról s rendesen végezte hivatalbeli teendőit. Több operáció

tűzték el a hosszú kocsizás unalmát, hogy Horácot magasztalták s anyjokat korholták, amiért egy pár krajczár nyereségért oly messzire viteti őket. Végül megállt a kocsis egy rendkívül siralmas külsejű bolt előtt, melynek egyetlen kirakatában az árucikkék tarka sokfélesége volt látható, — czipó, papucs, sálók, napernyők, szalagok és sok más mindenféle.

„Jaj, mama, hová az Istenért visz minket!“ mondá Trézi; „mit mondana Fellegi úr, ha itt találna!“

„Jaj az Isten szerelmére!“ kiáltott fel Aranka összeborzadva.

„Kérem, tessék helyet foglalni. Mivel szolgálatok?“ Kérdé a bolt előzékeny tulajdonosa, ki egyik kezét zsebre rakta és pengette a láthatatlan krajczárokat.

„Selyemposztókat mutasson, kérem“ válaszolt Kelemenre.

„Azonnal, kérem. — Blau úr! Hol van Blau úr?“

„Itt vagyok, uram“ hangzott fel a comptoir belsejéből egy hang.

„Hamar, hamar, Blau úr“ kiáltott principálisa.

„Őn csakugyan soha sincs helyén, mikor szükséges volna.“

Blau úr engedett a felszólításnak, nagy fűgességgel átugrott egy nagy posztóhalmazt, mely utjában állt, s mint valami „Deus ex machina“ hirtelen ott termett az alkudozó hölgyek előtt. Kelemenre ajúlási göres fogta el. Teréz kisasszony, ki oldalt fordult volt testvérehez, feltekintett és

csak arra való volt, hogy reményt adjon a betegnek. Ráday nevéhez két tisztességes emléku s jótékony eredményt reform van kapcsolódva. A Ladvika-akadémia reformja s az önkényeseknek a honvédséghez közelebbhozzatala s ezzel a honvédtisztikának megerősítése.

Magas kitüntetés. gr Kálnoky külügyminisztert Ó Felsége a szent István-rend nagykeresztjével, Kállay közös pénzügyminisztert pedig a Lipót-rend nagykeresztjével tüntette ki.

A keresztények és zsidók közti házasságkötés-ről szóló törvényjavaslat január közepén kerül a főrendiházban újabb tárgyalás alá. A törvényjavaslat előreláthatólag ismét az egyesült hármass bizottsághoz fog tárgyalás és véleményadás céljából utasítottani és a főrendiház összehívásán valószínűleg megint nagyobb, habár az előbbinél kevésbé beható vita fog fejlődni.

Az új alispánok. Az eddigelé 48 megyében megejtett tisztújítás rendén az eddigi alispánok közül 10 nem lett újra megválasztva. Új alispánok vannak a következő megyékben: Árva megyében Szmeccsányi György, Borsodmegyében Melezer Gyula, Háromszék megyében báró Apor László, Jász-Nkun-Szolnok megyében (az alispáni szék üresedésben volt), Hajda Sándor, Krassó Szörény megyében Jakabffy Imre, Nagy-Küküllő megyében Szoboszlai Károly, Nógrád megyében Seitovszky János, Széchenyi megyében Thalman Gusztáv, Szilágy megyében Szikszay Lajos, Temes megyében ifj. Ormós Zsigmond, Vas megyében Reiszig Ede (üresedésben volt), Zólyom megyében Csipkay Károly. E szerint eddigelé 12 új alispán van.

Id. gróf Teleki Gyula néhai Teleki László grófnak unokaöccse, rövid szenvedés után elhunyt. A boldogult korán lépett a közpályára, szép tehetsége, előkelő modora és fényes neve előkelő állást biztosítottak neki. Országgyűlési képviselővé választották; majd mint egészen fiatal ember a duntuli ref. egyházkerület főgondnoka lett, de utóbb súlyos beteg lett, a mi teljes tértelenségre kárhóztatta.

Az izraelita hitközségek rendezése. Az izraelita községkerületi elnökök az izr. hitközségek szervezési ügyének rendezési módja fölötti tanácskozásra gyűltek egybe, s tanácskozásuk eredményét emlékiratba foglalták össze.

A világ vége. Az ég pirkadás tünneménye nemesek a tudósokat hozta zavarba, hanem különösen a babonás emberek közt szült nagy ijedelmet. Így a napokban egy vidéki ember bemegy az egyik biztosító társulat ügynökéhez, s ott előadja, hogy ő bizony nem fizet már többé a háza biztosítására egy krajczárt sem. Mit bánja ő ha leég is, hiszen ugy sem kell már, mert elvész a világ: azt jelenti az a nagy veresség az égen, nem hiába van az ott! S a biztosítási ügynöknek csak nagynehezen sikerült a kétségbeesett embert rábeszélni, hogy addig már, még a világ elvész, még is csak biztosítsa a házat.

Miniszterelnök rendőri felügyelet alatt. Gladstone hawarteni jöszága még mindig rendőri felügyelet alatt áll és úgy Mr. Gladstone, mint családja tagjait a rendőrség kíséri fegyveres földeztel minden lépten-nyomon. Mikor a miniszterelnök nejével és leányával templomba ment, előtte és mögötte rendőrök lépdelték, kivont revolverekkel. Jellemző illusztrációja az Angolországban uralkodó állapotoknak.

akit meglátott, nem volt más, mint maga — Fellegi Horác!

„Fátyolt akarunk vetni a következő jelenetre“ szokták mondani a regényírók. A titokzatos, philozofikus, romantikus, metaphysikus Fellegi, — ő, ki az érdekes Teréz szemében a képzelhető és el nem képzelhető fiatal hercegek és költői grófok megtestesült ideálja volt, most egy csapásra Blau úrrá, egy igen másodrendű szatócs boltossegédjévé változott! A hős eltűnése Kelemenék szinpadjáról hasonlított egy tolvajkutya meneküléséhez, melynek jökora kódarabot hajítunk utána. Kelemenék édes reményei tehát szétfoszladoztak, mint citromfagy laltjok a nyári összejövetelek alkalmával. Teréz kisasszony házassági kilátásai hasonlóképp meghűsultak e nagy balsiker után örökre.

Évek múltak ama borzasztó reggel óta. A kökörcsin már háromszor kivirágzott a Rákospelén, — a verebek háromszor hirdették csiripelésükkel a tavaszt a városligetben — de Kelemen kisasszonyok még mindig nem jutottak a házasság révébe. Trézsi közel áll a kétségbeeséshez. Karányi tekintélyének tetőpontján áll, s a család még mindig kiváló hajlammal viseltetik aristokratikus ismeretségek iránt, s hathatósabban gyűlöli, mint valaha, mindazt, ami községsége s.

A Hertelendyek Torontálban.

Jó távolra Magyarország fővárosától, egészen leuny az Alsó-Tiszának torontáli balpartján, terül el Bozsár falu, dombos-lejtős talajával, árnyékos, lombos utcáival, fehér takaros házaival. Neve olyan régi, hogy belényul az Árpádok korába, és szinte bajos eligazodni értelme fölött.

Torontálba a Temesvározt székelő „Commissio incorporatoria regio-aulica“ elnöke, gróf Nics-

IRODALOM.

* A Kisfaludytársaság e havi ülését majd egészen a Beöthy Zsolt hosszú tanulmánya töltötte be „Az epikai és tragikai jellemről“. Felolvasó az ösmeretes különbséget fejtegette sok példával és idézettel, hogy míg az epikus hős az egyetemesbe olvad, s annak zászlóvivője addig a tragikus el-lentébe helyezi magát azzal, s emiatt bukik el. Az epos hivatottab a jellem sokoldalú feltüntetése, mint a dráma, mert abban a jellemnek teljessége, ebben határozottsága a főkéllék. Czafol-ván Henszmann Imrénnek a görög művészetéről írt tanulmányában azt az állítást, hogy a görög drámaírók egyéniségét nem tudnak rajzolni, csak typut, ez ellen Henszmann felszólt. Ő — mon-dá — most is azt tartja, amit 40 év előtt, mikor tanulmányát írta, hogy amint Nagy Sándor kora előtt való időből nem találtak szobrot, mely egy határozott emberről mintázott volna, ugy a görög drámában sines egyénítés abban az értelem-ben, amint Shaksperenél találjuk. Nagy tetszést aratott Beöthy Zsigmondnak „Hol a te Istened“ című költeménye, a Szász Károly szép előadá-sában. Az irodalmat 50 év óta buzgón szolgáló költő igaz vallásos érzetének ad meleg kifejezést a böleselmi versben, mely az itentagadókat ostorozza.

* Pályázati eredmény. A Révai testvérek, mint kiadók által a „Jó Könyvek“ című népies válatat számú s a pálinka káros hatását felün-tető pályázatra beérkezett száznál több mű közül, a jutalmat (250 frank aranyban) a bírálók (György Vilmos, Komócsy József, Mikszáth Kálmán) egy-hangulag a 10-ik számúnak, melynek címe „Ba-bos uram betegsége“ (jellegje: Minden szenvedély súlyos betegség, Sand George) ítéltek oda, mint a mely mű a kifizető ezélnak pályatársai közt legjobban megfelel. A jelíges levélke felbontatván, a mű szerzőjéül Sikor Margit neve tünt ki! Sikor Margit k. a. dr. Sikor győri orvos kedves ifjú leánya. Együttal kijelentik a pályabírák, hogy a beküldött dolgozatok közt több jeles elbeszélés is akadt, melyek közül különösen felemlítendő a 36. számú „Kriszán Dimitru“, mely kiváló irodalmi becsesél bir, tárgyánál fogva azonban a pályá-zat céljától távolabb esik. A „Még egy kortyot Józsi lelken“ című elbeszélés, ugy tárgyánál, mint alakjánál fogva jobban ceillik a „Jó köny-vek“ keretébe s így a szokásos díjazás mellett — némi módosítással, mely a műnek csak javára válnék — kiadásra érdemes. Díszéretre méltók még: a 14. „Vadak“, a 11. „Csóka Péter“, mely-nek azonban nyelve több helytt kifogás alá esik s a 96. „A pokol torkában“. A pályamunkák — jelíges levélkékkel együtt, a szerzőség igazolása mellett — Révai Testvérek kiadó iraknál (Buda-pest, váci-utca) visszavehetők.

Élet és irodalom ezimen Korbuly József mint szerkesztő és Hegedűs István mint főmunka-társ újévtől szépirodalmi és társadalmi heti köz-lönyt indít. A lap törekedni fog tükre lenni a társadalom életének, terjesztője az irodalmi izlés-nek, és őszinte hangon kíván hozzászólni a nevé-zetesebb társadalmi kérdésekhez. A lapban Jókai Mórnak egy „Láda! Kérnek. Eljés-e?“ című és Tolnai Lajos, Petelei István elbeszélései foguak megjelenni. Ára egész évre 6 frt.

Irodalmi Lapok ezimen újévtől képes szépirodalmi és criticaí lapot indít meg Palágyi

ky Kristóf osztotta be 1779-ben. Ekkor kaposol-ta vissza Mária Terézia a temesi bántóságot Ma-gyarországhoz, új életre ébresztvén benne három nevezetesebb ösmegyét: Torontált, Temest és Krassót. De abból a sol magyar népből, mely a török hódoltság előtti időkben ezen déli végeket oly sűrűn lakta, senki sem láthatá meg Délma-gyarország feltámadásának napját. Idegen, német és rácz lakosság foglalta el most szél-tében-hosszában az ta drá-ga földet, melyért apáink vére folyt! Azonban a birtokeladás, de még inkább a vár-megyék felállítására, fontos tényezőjévé lón a vi-dék magyar újjászületésének és a magyar állam eszme megerősödésének a tiszta-dunai végszeleken.

A megye első tiszti karában, mely még nem választás, kanem királyi kinevezés által helye-ztetett be állomásaiba, már tündöklő magyar esa-ládnevekkel találkozunk.

Az ország különböző részeiből importált fia-tal magyar tehetségek közt egyike a legtehetse-gesebb erőknél Hertelendy József volt. Niezky fő-jegyzővé nevezte ki őt az ujonnan szervezkedő megyében. Mint mondani szokás; a megye eszévé és tollává tette. Ő lett a Hertelendy-család toron-táli ágának megalapítója! Nőül yevén itt Ecskai Kázár Katát, 1803-ban mixta donatíóban azaz érdemeiért és pénzért, nyerte Bozsár falut Torontálmegyében. Zalamegyei birtokait, u. m.: Vindor-nyalakat, Fokot Gogánfát és Mihályfát fivérének Györgynek adta el.

Hertelendi Józsefnek hat gyermeke volt: Ká-roly es. kr. kamarás és huszárkapitány; Ignác, Torontálmegyének szolgabirája, alispánja, főispáni helytartója, majd főispánja, es. kir. ka-marás és udv. tanácsos és Miksa, Torontálnak több országgyűlésen szabadlelvi, hírneves követe, 1849-ben pedig magyar kormánybiztosa. A há-rom leánygyermek közül Antonia báró Lebzelteru

Menyhért. Az új lap rovatai lesznek: Költők arez-képesarnoka, Költemények, Egy kritikus sétái, Elbeszélések, Heti vers-szemle, Tudomány, Iro-dalmi hírek, Külföldi irodalom, Színház, Ujdon-ságok. Előfizetési ára egész évre 8 frt.

Vasuti menetrend

a m. kir. áll. budapest-zimonyi vaspályán.

ÁLLOMÁS		Személy-vonat	Vegyes-vonat
Budapest-ről	indul	8.30	8.23
Kiskőrös	..	11.37	1.36
Szabadka	..	1.45	5.20
Verbász-Kula	..	3.21	7.51
Újvidék	..	4.37	9.48
Pétervárad	..	4.53	10.07
Karlóca	..	5.09	10.30
Bečka	..	5.43	11.07
Indjiáról Mitrovicznak	..	1.13	7.30
Indjiáról Zimonynak	..	6.15	11.50
Ó-Pazua	..	6.34	12.11
Új-Pazua	..	6.53	12.32
Batajnica	..	7.10	12.50
Zimonyba	érkezik	7.40	1.24
Zimonyból	indul	8.00	2.00
Batajnica	..	8.31	2.37
Új-Pazua	..	8.46	2.56
Ó-Pazua	..	9.03	3.19
Indjiáról Mitrovicznak	..	7.50	1.13
Indjiáról Zimonynak	..	9.29	4.00
Bečka	..	9.53	4.35
Karlóca	..	10.24	5.15
Pétervárad	..	10.38	5.35
Újvidék	..	11.02	6.20
Verbász-Kula	..	12.09	7.55
Szabadka	..	2.10	10.50
Kiskőrös	..	4.06	1.55
Budapestre	érkezik	7.19	7.08

A bekerített óraszámok az esti 6 órától reg-geli 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli órákat jelölik. A kövören nyomtatott állomásokon éterem is van.

HIRDETMÉNY.

A nagyméltóságú kir. pénzügyministeri-umnak 1883. évi november hó 1.-jén, 64.042. sz. a. kelt rendelete folytán a következő e-gyenes adókra vonatkozó bevallások a városi adóhivatalnál adandók át és pedig:

1. Az 1884. évi január 15-ig bevallan-dók a kereset adó III. és IV. osztálya, a tőkeamat és járadékadó, illetve Panesován

táborszernagy neje lón, Jozefát Hayde őrnagy vette el, Pétronella, mint hajadon hunyt el.

E három férfi három curiát építettett magá-nak Bozsár falu kellő közepén az apai telken.

A Hertelendyek bozsári curiája szellemi köz-pontja volt Torontálmegye municipális életé-ne, s azon színhely, hol e megye újabb történelme kez-detét vette s a napjainkig folytatását találta és a hol e vidék magyar geniusa, ugy látszik, mara-dandó laktanyát választott magának.

A családi ereklyék öre jelenleg Hertelendy Gyula, egyetlen fia Hertelendy Miksának, a Kö-lcesy, Deák, Klauzál, Jósika s Bezeredy kortár-sának, contemporain történelmünk haladási eszméi egyik lelkes zászlóvivőjének. A fentemlített Her-telendy Károly 1783-ban született s a katonai pályán szerzett érdemeket. Hadnagygyá 1809-ben az a hírneves Hertelendy Gábor tábornok, később altábormagy nevezte ki, ki a Győr előtt vívott francia csatában e lelkes induló zenedallammal buzdítá a nádori huszárezredét.

„Hát fiaim ti vitéz nevetek
Rablánczezal váltjátok-e fel?
Ősz fejem is ma tehát veletek
Nyert koszorút veszsz-e el?
Nem magyar a ezüdar, a ki kivont
Karddal is esdekel és kér pardont.
Rajta tehát velem, a ki vitéz,
A csatán előllobogó tollamra néz,
Ezredem véremején vezetem
Győzni vagy halni tanult seregem!“

Károly is részt vett a francia hadjáratok-ban s az occupationális sereggel Franciaország-ban is volt. Fia Hertelendy József, Torontál me-gye mostani népszerű főispánja, a magyar kor-mánynak és a magyar állami érdekeknek erős támasza a déli vidéken. N-t.

ezen adókat helyettesítő jövedelmi adó alá tartozó jövedelmek.

2. 1884. január havában bevallandók az általános jövedelmi pótadóról szóló 1885. évi XLVII t. cz. 4. §. 6. pontjában említett, ezen adó nem kivételénél tekintetbe veendő adóssági kamatösszegek. Ezen vallomásokban előforduló oly kölesönökre nézve, melyeket a vallomástevő adózó hitelüzlettel foglalkozó pénzügyeztetektől vett fel, a vallomás jegyzet-rovatában kiténtetendő azon összeg, mely az eredetileg kölesön vett és bizonyos évek alatt törlesztendő tőke összeg után a kötvényben megállapított kamatláb szerint kamat gyanánt egy évre esik.

3. 1884. február havában tartoznak a hadmentességi díjról szóló 1880. évi XXVII t. cz. 13-§-ának 8. pontjában említett védkötelesek, — kiknek a törvény 2. §-ának értelmében hadmentességi díjfizetési kötelezettségük 1884. évben még tart, a városi adóhivatalnál az e célra ugyanott nyerendő nyomtatványon bejelenteni:

a) nevüket és polgári állásukat,
b) lakásukat,
c) azon sorozó járás, illetőleg azon község nevét, melyben a törvény 1. §-ában felsorolt okok valamelyikéből a hadi vagy honvédséghelyi szolgálat alól mentesek,
d) azon évet, melytől fogva a fölmentés számítható és

e) a reájuk, esetleg azon családfőre, kinek családjához tartoznak, a megelőző évben állandó lakhelyükön, esetleg más községben is kivetett egyenes államadók összegét kimutatni. Ezeket kivül:

f) azon védkötelesek, kiknek hadmentességi díját a törvény 11. § értelmében a családfő fizeti, a családfő nevét és megelőző évi adóját,

g) azon védkötelesek, kiknek hadmentességi díját az ugyanazon törvény 11. § értelmében a munkaadó fizeti, — a munkaadó nevét és lakását bejelenteni.

Ha a munkaadó személyében azon idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja (1884. évi október hó 1-ső napja) között lefolyt, változás állott be, ezen változást a védköteles ott, hol az első bejelentést tette szintén bejelenteni köteles.

Azon védkötelesek, kik állandó lakhelyükön kívül adóval megróva nincsenek, megengedtetik, hogy azok a községi előjárás előtt megjelenjen, vallomásukat ugyanott tollba mondassák.

4. 1884. évi márczius 15—30-iki időben bevallandók a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adó alá tartozó jövedelmek.

5. A pénzügyeztetek kötelesek az 1883. évi VII. t. cz. értelmében a náluk elhelyezett tőkékből folyó kamatjövedelmek összegét és pedig:

a) a kifizetett kamatok összegét a 1884. évi márczius, június, szeptember és december havának utolsó napján.

b) a tőkésített kamatok összegét fél-venkint, és pedig 1884. évben január és július havának utolsó napján a kir. adóhivatalnak kimutatni és az ezen kamatok után járó adókat egyidejűleg beszoigáltatni.

6. 1884. évi június havában benyújtandók:

a) a vadászatra használható lőfegyverek iránti bejelentések a városi adóhivatalnál,
b) a vadászati jegy iránti bejelentések a városi polgármesternél.

P a n c s o v á n, 1883. évi december hó 1.-én.

Chrisztian A.,
polgármester.

A pancsovai izr. hitközség előjáróságától.

Hirdetmény.

A t. cz. hitközségtagok ezennel értesítetnek, miszerint az itteni izr. hitközség

rendes közgyűlése vasárnap, azaz 1884. év január hó 6-án a hitközségi irodában tartatik meg.

N a p i r e n d :

1. évi jelentés
2. számadási előterjesztés 1883. évről.
3. budget előterjesztés 1884. évre.
4. a helyi-iskolaszéki bizottság jelentése.
5. számvevők választása 1884. évre,
6. kultuszadó-kivető bizottság választása.
7. egy bizottság választása a hitközségi adóhátralék rendezésére.
8. hármas bizottság választása a jegyző-könyv hitelesítésére.
9. indítványok.

Pancsován, 1883. év december hó 28-án

Goldgruber Salamon   Messer Fülöp
jegyző.   1—1   elnök.

Felelős szerkesztő: Wigand János.

Főmunkatárs: Dr. Fináczy Ernő.

Kiadótulajdonosok:

Wigand János és a „Beck & Koszanics“ cég.

HIRDETÉSEK.

11642 szám

tlkvi 1883.

Árverési hirdetmény.

A pancsovai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Babinecz Mihály illetőleg örökösai antalfalvai végrehajthatóknak idősb Hugyecz György antalfalvi lakos végrehajtást szenvedett elleni 100 frt. tőke követelés ennek 1880. évi Aprilis hó 10. napjától járó 6% kamatai 15 frt. perbeli 14 frt. 50 kr. végrehajtási kérsi valamint 12 frt. 50 kr. megállapított jelenlegi és még felmerülendő költségeknek kielégítése végett feltétlenül 12 50 kr. végrehajtási 9 frt. becslési kérvényi és 3 frt. kihalásai költség végett feltétlenül az igazolástól függőleg 1884. évi Február hó 14-ik napjának délelőtti 9 órákor antalfalvi község házánál az ezen törvényszék területén fekvő Antalfalvi községe 697 számú tjkvben foglalt következő ingatlanok u. m. 224 számú ház és 200-□-öl házhely 150 frt. ezennel megállapított kikiáltási ár mellett el fognak árvereztetni, akkoron magasabb ígélet hiányában a kikiáltási áron alól is el fog adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10% át készpénzben vagy ova-dékképesnek nyilvánított értékpapirokban bánatpénzifl letenni.

Kelt a pancsovai kir. törvényszék mint tlkvi hatóságnak 1883. évi November hó 20-án tartott üléséből.

Lemberger   1—1   Hergloz
jegyző.   elnök.

12083 szám.

tlkvi 1883.

Árverési hirdetmény.

A pancsovai kir. törvényszék mint tlkvi hatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Radovancev Szavetta barándaai lakos végrehajthatóknak Grbanczy Gligor és Grbanczy Draga és Cseh (Maczó) Márton végrehajtást szenvedettek elleni 96 frt. tőke követelés ennek 1883. évi Október hó 31-ik napjától járó 6% kamatai 13 frt. 50 kr. megállapított jelenlegi és még felmerülendő költségeknek kielégítése végett feltétlenül 9 frt. 85 kr. perbeli 7 frt. 60 kr. végrehajtási kérvényi 17 frt. 16 kr. végrehajtás foganatosítási 6 frt. 45 kr. árverés kérvényi 19 frt. 60 kr. árverés foganatosítási 18 frt. 73 kr. másod

árverés foganatosítási és 11 frt. 50 kr. folytatólagos végrehajtási kérvényi költség erejéig pedig az igazolástól függőleg 1884. évi Február hó 22-ik napjának délelőtti 9 órákor az ezen törvényszék területén fekvő Baránda községe 594 számú tjkvben foglalt következő ingatlanok u. m. 22 hrszám alatt a 4-ik díflőben fekvő 2 hold 1-ső osztályu szántó 210 frt. kikiáltási ár és a Baránda községe 461 szám tjkvben foglalt 22 hrzi sz alatt az 5-ik díflőben fekvő 2 hold 800-□-öl területű 1-ső osztályu szántó 262 frt. 50 kr. ezennel megállapított kikiáltási ár mellett külön külön elfog árvereztetni és akkoron magasabb ígélet hiányában a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10% át készpénzben vagy ova-dékképesnek nyilvánított értékpapirokban bánatpénzifl letenni.

Kelt pancsován kir. tszék mint tlkvi hatóságnak 1883. évi November hó 20-án tartott üléséből.

Buday   1—1   Hergloz
jegyző.   elnök.

Önkéntes végeladás!

Egészségi tekintetéből kénytelen vagyok összes árúkézletemet eladni, áruba bocsátom pedig jóval a gyári ár alatt s különösen szives figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a következő árusorozatot:

Kalapok és sapkák.

urak, gyermekek és katonaság számára, minden alakban, úgy szintén chapeau claque;

Czipők és csizmák.

urak, hölgyek és gyermekek számára, lasting, lack, posztó, bőr- és atlaszból. Nagy raktárral

Férfi-fehérenemű

fehérben és színesben; úgyszintén gallérok, kézezők s legújabb divatu nyakkendők;

Keztyük

a téli- és bali-saison számára;

Esernyők

selyem, cotton, zanelle és egyébbből;

Muffok és gallérok

pézsma — nyul — majom — skung és jégmadárbőrökből.

Kaucsuk-esőköpenyegek, gamaschnik, merinomellények és nadrágok; harisnyák és nadrágtartók;

női- és gyermek-köpenyegek

házbundák, zubbonyok nők számára, utazóbundák és eszímák.

5—1

Tisztelettel

PERLES LIPÓT.

2538 szám

polg. 1883.

Hirdetmény.

A pancsovai kir. törvényszék mint csőd-bírószág részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint vagyombukott Vasziievits György pancsovai lakos ellen 1882. évi június hó 13-án 3952 polg. 1882. sz. a. megnyitott csőd kiegyezés és illetve a hitelezők beleegyezése folytán a mai napon 2538 polg. 1883. sz. a. kelt végzéssel beszünttetett.

Kelt Pancsován a kir. törvényszéknek mint csődbírószágnak 1883. évi Október hó 3-án tartott üléséből.

Lemberger   Hergloz
jegyző.   3—2   elnök.